

Kanal : Habertürk
Program : Açık ve Net
Sunucu : Kübra PAR
Konuk : Prof. Dr. Hasan Bülent KAHRAMAN
Video Adresi : https://youtu.be/RTM7dP_GGGs
Yayın Tarihi : 29 Kasım 2019

**HABER
TURK**

Kübra Par: Habertürk TV ekranlarından herkese merhaba. Ben Kübra Par. Bir Açık ve Net'te bir kez daha birlikteyiz. Bugün, o gündelik siyasetin akışının dışında biraz daha uzun soluklu Türkiye'nin nasıl bir sosyo-politik dönüşümden geçtiğini konuşalım istiyorum. Konuğum, Işık Üniversitesi Rektör Yardımcısı Siyaset Bilimci Profesör Doktor Hasan Bülent Kahraman, hoş geldiniz.

Hasan Bülent Kahraman: Hoş bulduk, efendim

Kübra Par: Nasılsınız Hasan Bey?

Hasan Bülent Kahraman: İyiyim efendim, siz?

Kübra Par: Ben de iyiyim. Hasan Bey, siz şimdi "Türkiye Siyasetinin Yapısal Analizi", "AK Parti ve Türk sağ" gibi pek çok eser kaleme aldınız. Bu "Türk Siyasetinin Yapısal Analizi" ciltlerini de yazmaya devam ediyorsunuz, bildiğim kadarıyla.

Hasan Bülent Kahraman: Ciltler kendilerini ve beni yazmaya devam ediyor.

Kübra Par: Pekâlâ. Kasım ayındayız, 2019 geriye geride bırakıyoruz. Kasım'da bitti aralığa giriyoruz. Bundan yirmi yıl sonra yahut siz bu ciltlerin ileriki sayılarında 2019'un ve içinden geçtiğimiz dönemi yazacak olsanız şu anki Türkiye'yi sosyolojik, politik olarak nasıl tarif ederdiniz? Hani o hep on yıllık dönemselleştirmeler yapılır ya Türk siyasi tarihinde bu dönemi nasıl anlamalı ve anlatmalıyız?

Hasan Bülent Kahraman: Üç şey söyleyeyim. Bir kere bu on yıllık dönemlendirme meselesi Lenin'le birlikte başlamıştır. O, tarihin on yıllarla yazıldığını söyledi. Kendisi de on yıllardan birisini yaptı, yarattı, damgaladı. O gün bugündür böyle devam eder. Doğrudur on yıllar önemlidir toplumların tarihlerinde, belki şimdi on yıllardan daha kısa sürelerde artık tarih değişiyor bu teknolojik gelişmeye bağlı olarak. İkincisi benim "Türk Siyasetinin Yapısal Analizi"nin iki cildi çıktı. Birincisi; bunun kavramlar, kurumlar kitabıdır. Benim genel bu siyasal analiz yaklaşımlarımı içerir. Onun kendi içinde bir literatür tartışması olduğunu kabul etmek lâzım ve bir model kurma çabası olduğunu. İkincisi; 23.50-23.60 arasındır. Üçüncü cildi yazıyorum, bitirdim de sayılır birinci yazımını 60-83 arasındır yani darbeler dönemidir. Ondan sonrasını orada devam ettirmem. Çünkü ikinci bir belirttiğiniz gibi kitap yazdım. "Türkiye'de Modern Siyasetin Oluşumu" bu 1919-99 arasındır ve 99'da bence bu tarih kendi içinde tamamlanmıştır. 19'dan sonrası affedersiniz 99'dan sonrası, Fransızların tabiri ile bugünün tarihine girer yani 99 sonra 2002. 2002 bizi 2019'a bağlayan on yedi yıllık bir geçmiş, sizin sorduğunuz gibi eğer ileride dönüp üstünden belli bir soğuma dönemi geçtikten sonra bakarsam bu 2010'lar da neler gördüm. Bu soru kıymetli bir soru. Çünkü özellikle 2010'ların ortasından itibaren Türkiye'de çok önemli değişimler meydana geldi yani "Gezi Olayları" bir

dönemeç meydana getirdi. Ondan sonra terör olayları, Türkiye'yi çok etkiledi. Avrupa Birliği ile Avrupa'yla olan ilişkiler, Orta Doğu'da meydana gelen değişim, dönüşüm özellikle Arap Baharı'nın ortaya çıkardığı sonuçlar ve tabii hepsinden daha önemlisi 2007'den itibaren 2010'dan itibaren devam eden ve bugün "Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi" diye adlandırılan tarihin oluşumu. Ben bütün bunlara baktığım zaman gene tarihin yorumlanışında önemli kavramlardan biri olduğunu varsaydığım bir kelime acaba kullanabilir miyim diye düşünüyorum. Acaba bu bir tür "revizyonist dönem" olarak nitelendirilebilir mi?

Kübra Par: Türkiye'nin içinden geçtiği bu son dönem "revizyonist dönem" olabilir diyorsunuz, neden? Neden bu revizyon?

Hasan Bülent Kahraman: Olabilir, olabilir bunun altında yatan nedenler var. Sadece Türkiye'de değil bu dönemde dünyanın çeşitli yerlerinde Amerika Birleşik Devletleri'nde, Avrupa'da ve Orta Doğu'da ve Uzak Doğu'da yani dört temel noktada dünya çok önemli dönüşümler geçiriyor, geçirdi ve kendi kurulu tarihleri ile kendi kurulu toplumsal yapılarıyla ciddi hesaplaşmalara gittiler. Yani ben tarihte birçok şeyin olabileceğini akıl erdirebilirdim ama mesela Amerika Birleşik Devletleri'nin son dönemde yaşadıkları bana her şeyden daha fazla ilginç ve hayret verici gelebiliyor. Bu Avrupa'nın yaşadığı dönüşüm, bu Uzak Doğu'nun teknoloji temelli modelleri uygulaması ile birlikte ortaya çıkardığı yeni toplumsal ve siyasal yapılar ve bunların Türkiye'ye yansması veya Türkiye'de olup bitenlerin bunları etkilemesi. Çünkü benim öteden beri sürdürdüğüm tezlerden biri de budur; biz hep transfer yoluyla bir modernleşme kurduğumuza inanırız. Bu doğrudur da hukuk sistemlerinin çözümlenmesinde kullanılan temel kavramlardan biri, transfer yoluyla hukuk sistemidir. Bizde medeni kanunumuzu, borçlar hukuku, ceza hukukunu 1923'ten sonra Batılı modellerden aldık bu bir transfer yoluyla hukuk sistemi kurmaktır ve kendi içinde de doğru ve önemli.

Kübra Par: Bu Türkiye'nin yaşadığı revizyonist olarak adlandırdığınız dönemde yine dışarıdan etki ile olan bir şey mi?

Hasan Bülent Kahraman: İşte oraya geleceğim... Bu böyledir ama ben meselâ 1930'larda dünyadaki oluşumları Türkiye'de meydana gelen oluşumların doğrudan etkilediği kanısındayım. Bugün Türkiye'de meydana gelen hadiselerin, dünyayı doğrudan doğruya etkilediği kanısındayım. Yani bu sadece tek yanlı bir transfer olamaz; tam tersine Türkiye'de dünyayı etkiliyor o bakımdan bütün dünyada toplumların kendi mevcut yapılarını teknolojinin de etkisiyle ve yeni ekonomik modellerinin de etkisiyle revize ettikleri bir dönemden geçiyoruz.

Kübra Par: Bu revizyon, negatif bir revizyon mu pozitif bir revizyon mu? Yani biraz bana bu daha açık ve net soracak olursam. Eski Türkiye yeni Türkiye tartışmasını anımsatıyor. Türkiye yeni bir revizyonist dönemde demeniz neyi kastediyorsunuz, nasıl bir revizyon?

Hasan Bülent Kahraman: Şimdi, bakın terimlerin, kavramların mahalle kahvesindeki telaffuzu dahi bir yapının, bir modelin, bir dönüşümün insan bilincine farkında olduğumuz veya olmadığımız şekilde yansmasıdır. Yani eski Türkiye, yeni Türkiye ayrışımı veya tanımı bir üretilmiş bilinçli üretilmiş kavram olabilir ama ben bunun kendi içinde, kendi içinde revizyonist dönem dediğim meseleyi toplumun zaten algıladığını ve kendi bünyesinde, varlığında hissettiğini düşünüyorum. Bana bunu düşündürten bir terimleştirme. O kadar keskin bir eski Türkiye yeni Türkiye ayrımı yapılabilir mi? Buna bir tarih yazımı problemi olarak hiçbir zaman inanmadım. Yani bizim Cumhuriyet tarihimiz büyük bir kupür büyük bir rüptür, bir kopuş, bir kesik tarihi olarak sunuldu ve anlatıldı.

Kübra Par: Osmanlı'dan kopmuş.

Hasan Bülent Kahraman: Osmanlı'dan kopuş, kendi geçmişimizden kopuş diye gösterildi ama sonradan yapılan diğer çözümler bize şunu gösterdi ki ortada öyle bir kopuş yok. Var! Hiç inkar edilmeyecek çok önemli, çok değerli, çok ciddi radikal...

Kübra Par: Devrimler var.

Hasan Bülent Kahraman: Devrimci bir tutum elbette var, elbette kopuş olan bir yanı var. Ama kopuş böyle bir sabah uyanıp, haydi bunu yapalım anlamında bir kopuş değil onu hazırlayan bir geçmiş, bir birikim var. O bakımdan baktığınız zaman, o açıdan baktığınız zaman eski Türkiye yeni Türkiye'de öyle bir çırpıda hadi yeni Türkiye yapalım eskiyi bırakalım denebilecek bir hadise değil. Bunlar birbirinin içinden doğan halkalar şeklinde gelişen durumlar. Ama şunu söylüyorum öyle bir kopuş olmasa bile elbette son on beş yılın, yirmi beş yılın ki ben bu tarihi 1994'te kadar götürüyorum 95'e kadar 90'ların ortasında kadar götürüyorum.

Kübra Par: Yani Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Belediye Başkanı olmasına mı dayandırılıyorsunuz?

Hasan Bülent Kahraman: Tabii, tabii, tabii yani sadece cumhurbaşkanının İstanbul Belediye Başkanı olması değil Refah Partisi'nin, Fazilet Partisi'nin o dönemde onlara bağlı olarak ortaya çıkan tartışmaların getirdiği büyük sancılı bir toplumsal hareket ortada var. Bu toplumun ürettiği bir realite bunu görmezden gelmenin de imkânı yok. O bakımdan bunu bir bıçakla kesip ayırmak gibi bir kopuş olarak değil ama belli bir modelin kendi iç dinamiklerini olgunlaştırıp, artık başka bir şeye doğru dönüşmesi diye görmek gerekir. Bunun içinde, altında her şeyden fazla benim tarihi ve toplumu yorumlarken en çok önem verdiğim husus büyük bir sosyolojik ve ekonomik dönüşüm var. Ancak o olduktan sonradır ki bu tür değişimler ortaya çıkar.

Kübra Par: Nasıl bir sosyolojik ve ekonomik dönüşüm? Türkiye'de yeni bir sınıf doğuyor anlamında mı söylüyorsunuz bunu?

Hasan Bülent Kahraman: Tabii, tabii yani ben 1976 senesinde ilk yazımı yayınladım. Bu, yaşarken çok kısa gelen, göz açıp kapayana kadar geçen, ama dışarıdan baktığınızda aklınızın almayacağı kadar uzun bir süre. Bu kırk beş senelik yaklaşık dönem zarfında çok uzun bir süre biz yazdığımız her yazıya veya ben yazdığım her yazıya Türkiye'nin bir geçiş toplumu, bir dönüşüm geçirmekte olan toplum olduğunu söyleyerek başladım.

Kübra Par: Modernleşmeye geçiş toplumu mu?

Hasan Bülent Kahraman: Modernleşmeye geçiş bunun bir parçasıdır. Modernleşmeyi oluşturan ekonomik dönüşüm, sosyolojik dönüşüm, hukuk dönüşümü bunun diğer parçalarıdır. Bakın bir örnek vereyim; bizim kadınlara medeni haklarının verilmesi 1930'lardadır değil mi? Miras hukukumuzun, medeni hukukumuzun yerleşmesi, sonra kadınlara oy verme hakkının gelmesi ama Medeni Kanun 1980'lerin ortasına kadar kadınların çalışabilmesini eşlerinin iznine bağlıyordu. O 1980'lerin ortasında kaldırıldı o yasa maddesi. Şimdi demek ki bu dönüşümler...

Kübra Par: Birdenbire bir günde olmuyor.

Hasan Bülent Kahraman: Şimdi dönüşümler istediği kadar radikal olsun birdenbire olan biten hadiseler değil. O yüzden bu dönüşüm 1970'lerin ortasından itibaren benim kendi kişisel tarihimde devam eden bir şeydir. 1990'ların ortasından itibaren ortaya çıkan yeni model, kendiliğinden doğmuş bir şey değildir. Onu yaratan toplumsal birikim söz konusudur. 2002'den sonrasına baktığımız zaman da ortaya başka faktörler çıkmıştır. Göç, on beş yılda İstanbul'a yedi buçuk milyon

insanın gelmesi, onların kentin uydu kentlere kentin çevresindeki uydu kentlerde yerleşmeleri, bunların yeni bir kültür üretmesi, bunların para kazanıp metropollerle entegre olarak kendi içlerinde dönüşmesi, bu dönüşüme bağlı olarak getirdikleri kültürle burada karşılaştıkları kültürünün ortaya çıkardığı sentezi kendi içlerinde barındırmaları. O bakımdan aslında biz elimizdeki kavram çantasıyla, kavram birikimi ile de bugünkü meseleleri yeteri kadar anlayabilecek kapasiteye sahip değiliz.

Kübra Par: Bu kısmı uzun uzun konuşmak isterdim ama bugün süremiz biraz dar. Şimdi bugünü revizyonist olarak tanımlıyorsunuz, bir yandan da Türkiye’de yeni siyasi partilerin oluşmakta olduğunu konuşuyoruz. Eski Başbakan Ahmet Davutoğlu’nun ve eski Başbakan Yardımcısı Ali Babacan’ın iki farklı parti kurması bekleniyor. Bir baktım ben eğer bu iki partide kurulursa Türkiye’de sağdaki parti sayısı 8’e, 9’a çıkıyor. Bu böyle parçalı bir yapı oluşturur mu? Bu iki partinin başarı şansı var mı? Siyasette nereye oturur? Biraz sıcak bir soru sordum ama merak ediyorum analizinizi.

Hasan Bülent Kahraman: Bu partilerin başarı şansını ben bilemem. O siyasal davranış meselesi ile ilgilidir ama ben bu partilerin Türkiye’deki siyasal ortamda ne ifade ettikleri üstünde düşünüyorum. Sorunuzun birinci bölümü bu bakımdan çok önemli. Türkiye’de sağ siyasette birçok parti var, sol siyasette parti var mı yok mu bu tartışmalı bir hadise. Bugün kendisine solum diyen bir parti yok. Var olanlar çok çok çok marjinal oy oranlarına sahip partiler. Peki, bir kere bu neyi gösteriyor? Bu, Türkiye’nin alışık olmadığı bir tablo. Bugün Türkiye’deki siyasal ayrışma, sağ ve sol ayrışması olarak belirliyor. Bizim daha önce içinde bulunduğumuz kurumla birlikte yaptırdığımız araştırmaların ortaya koyduğu bir sonuç var. Türkiye’deki ayrışma sol-sağ arasında gitmiyor laik anti-laik diye gidiyor. Batılı veya Batılı olmayan diye gidiyor. Şimdi bu bize şunu gösteriyor çok ciddi bir parametre olarak Türkiye’de sınıf yapısı Osmanlı’dan beri problemlidir. Bizde Batıdaki gibi Feodalite Dönemi’nden kalan Orta Çağ’dan kalan sınıf yapıları işçi sınıfı, burjuvazi, aristokrasi, köylülük böyle katman katman ortaya çıkmamıştır. Onu, Batı’da bu sınıfların meydana getirdiği bir çatışma vardır ve Batı’daki siyasal sistemler ve siyaset partileri bu sınıflarla bütünleşirler. İşçi Partisi’nin kimin partisi olduğu adından bellidir, muhafazakâr parti esasen aristokrasinin, krallığın partisidir vesaire. Türkiye’de öyle bir sınıfsal yapı olmadığı için ve 1930’lardan itibaren 1980’lerin ortasına kadar zaten sınıf kurma, sınıf temeline dayalı Parti Ceza Kanunu ile yasaklandığı için meşhur 141-142-163 ile yasaklandığı için Türkiye’de siyaset örtülü olarak sosyo-politik bir yapının uzantısı olarak sınıf temeline dayalıdır ama görünür yüzeyinde siyaset bir kültür savaşı olarak devam eder. Almanların “kultur kanf” dediği sınıf kültür savaşıdır bu. Dolayısıyla bugün acaba Türkiye’de sağ siyasette yer alan bu partiler neyi paylaşıyorlar birbirlerinden nerede ayrılıp birbirleriyle nerede birleşiyorlar.

Kübra Par: Sekülerlik, dinle ilişki, hâlâ bunlar temel belirleyici mi?

Hasan Bülent Kahraman: Bu soru bugün için hâlâ temel belirleyicidir. Türkiye lâikliği ben lâik değilim diyerek tartışmıyor hiçbir zaman da tartışmadı. Elbette ben lâik değilim diyen insanlar da bulunabilir bir toplumda onlara da saygı duyarız, görüşlerine katılırız veya katılmayız. Türkiye’de siyaset, lâikliğin nasıl olması gerektiğini, doğru lâikliği tırnak içinde tartıştı. Bunlar sınıfsal meseleler değildir. Sınıfsal meseleleri kapsayan kültürel meselelerdir.

Kübra Par: Ama bir yandan bu yeni sistemin 49-51 bir ittifak siyaseti doğurması eskiden %25-30 bandında kalan CHP ve sol %70’lerdeki sağ dengesini bir şekilde dönüştürdü ve ittifaklar sayesinde 49-51 Millet İttifakı’na karşı Cumhur İttifakı’nı görüyoruz. Şimdi yeni kurulacak bu partilerle ilgili tartışma şu: Bunlar AK Parti tabanından oy alarak AK Parti’nin içinden çıkan bu iki yeni parti, Ak

Parti tabanından oy olarak bu ittifak dengesinde bir değişim yaratır mı yaratmaz mı? Siz buna hitap ettikleri seçmen kitlesi bakımından baktığınızda ne dersiniz?

Hasan Bülent Kahraman: Çok güzel, şunu söylerim: gene öteden beri işte bu andığınız kitaplara yerleştirdiğim görüşlerden birisi şudur. Ben Türkiye'de sağ partilerin yani Demokrat Parti ile birlikte başlayan geleneğin ilginç bir yapı ortaya koyduğunu düşündüm ve savundum. O yapının ilginçliği şudur: Demokrat Parti bir kendi tabiriyle söyleyelim "Catch-All" partiydi yani tabanında işçiler vardı, köylüler vardı, işverenler vardı ama son kertede baktığınız zaman bunlar CHP yani yönetici elit.

Kübra Par: CHP'den ayrılan, elitlerdi.

Hasan Bülent Kahraman: Oraya geleceğim, CHP'den ayrılan Batılı, lâik, Atatürk devrimlerine, reformlarına sahip çıkan bir partiydi. Bir tek farkı vardı ezanı yeniden Arapça okutmuştu ve imam hatip liselerinin açılmasına kısmen taraf olmuştu. Yani dinin biraz daha son zamanlarda gelişen moda bir deyimle kamusal alandaki görünürlüğüne ve icraatına dönük bir müsamaha içindeydi. Şimdi aradan zaman geçip bu 1960'larda da onun devamı olan Adalet Partisi'nin köylülük temelindeki siyaseti 1970'lerde 80'lerde bilhassa 80'lerde aşılınca Türkiye'de din temeline dayanan sağın sahibi olan partiler önce Milli Selamet Partisi sonra Refah Partisi, Fazilet Partisi sonra AK Parti ortaya çıkınca şimdi Saadet, bir başka açıdan devam ediyor. Türkiye asıl radikal o söylediğim kültür ayrışmasını ve çatışmasını yaşamaya başladı. Bu yaşama bir turnusol kâğıdı etkisi de gösterdi ve o etki şu sonucu getirdi: Demokrat Parti kökünden gelen bu partilerin tabanları AK Parti'yle ve diğer onun öncülü olan partilerle uzlaşabildi, birleşebildi ama üst yönetici eliti Cumhuriyet Halk Partisi'nde gitti. Bu bir sosyolojik gerçek bunu kanıtlamak isimler vesaire temelinde mümkün. Şimdi, sizin sorduğunuz sorunun önemi şu Türkiye koalisyonlar dönemini tamamladı, ittifaklar dönemine geldi. Bu bizim tarihimiz de yeni bir şey. Çünkü bu 49-51 gerçekten ittifakları kurumsal hale getiren, strüktürel yapısal hale getiren bir temel kategori. Şimdi böyle olunca bu partiler, yeni kurulan partiler veyahut mevcut partilerin hangisi hangi ittifakta yer alacak? Bu çok ciddi bir soru ve öyle görünüyor ki, öyle görünüyor ki bu ittifak arayışı içinde bu partiler millet ittifakına daha yakın duruyor.

Kübra Par: CHP, İyi Parti'ye daha yakın duruyor. Peki, AK Parti tabanından Ali Babacan'ın kuracağı parti örneğin, ciddi anlamda kitlesel oy alma potansiyeli var mı, yok mu?

Hasan Bülent Kahraman: İşte onu bilemem yani o çalışmadığım yerden gelen bir soru. Onu hep birlikte göreceğiz. Ama ben şöyle düşünüyorum. Demin söylediğim yapıyı biraz daha ifade edersem: o şöyle bir yapı bir kere AK Parti tabanı dediğimiz olguya bakalım. Bu taban daha önce belirttiğim gibi taşrada yerleşik olan kültür ve sermaye çevreleridir. Özellikle bu ikisi ön ama bunun büyük kentlerde metropolde de bir uzantısı var yani daha finans kapitalle büyük sermaye ile bütünleşmiş İslami bir sermaye deyin Müslüman sermayesi deyin mevcut bir de Anadolu Kaplanları denen baştan beri gelen bir çevresi bunun var. Şimdi bu iki kesim AK Parti bünyesinde tesis edildi. Bakın 1970 yılında Süleyman Demirel'in başında bulunduğu Adalet Partisi içinde bir grup kendi partilerinin bütçesine kırmızı oy vererek Demirel hükümetini düşürdüler. Demirel bana dedi ki: "Ne hissettiniz?" "Gök yarıldı içinden kaynar sular başıma döküldü" dedi. Peki, bunlar kimdi? Bunlar Demirel'in o sırada İstanbul'da yerleşik olan büyük sermaye çevreleri ile daha yoğun ilişkiler kurmasına mukabil direnmeye çalışan kendilerine bir yaşam alanı bulmaya çalışan Anadolu'da yerleşik küçük sermaye çevreleriydi. Bu çevre sonra Erbakan'ın Profesör Erbakan'ın oluşturduğu Milli Selamet Partisi'ne doğru kaydı. O tabanın önemli bir bölümü. Şimdi bu iki kesim AK Parti'de bir koalisyon yaptı: 1994'ten itibaren 2002'de bilhassa. Sonra bu çevre ayrışmaya başladı. Bu bir sosyolojik realite. AK Parti tabanından gelen yedi buçuk milyon insan İstanbul'a yerleştikten sonra

ee geldikleri günkü gibi kalmayacaklar aradan yirmi beş yıl geçti yirmi beş yıl bir çeyrek yüzyıl demektir.

Kübra Par: Nesil değişiyor, onların çocukları...

Hasan Bülent Kahraman: Nesil bu dünyada belki de on yılda değişiyor, on yıl önce mevcut olmayan on tane meslek size sayacağım bunların %60'ı önümüzdeki beş yılda yer almayacak yeryüzünden silinecek.

Kübra Par: O zaman soru şu, AK Parti tabanı sosyolojik olarak bu süreçte nasıl bir dönüşüm yaşadı?

Hasan Bülent Kahraman: AK Parti tabanı doğal bir dönüşüm yaşadı. O çevrenin büyük bir bölümü büyük kentle, metropolle birleşti. Teknolojinin, kitle iletişim araçlarının getirdiği imknlarla yeni bir zihniyet, yeni bir bilinç oluşturdu. Kendi içinde dönüşmeye başladı daha fazla kentli oldu daha yüksek gelir dilimlerine yerleşmeye başladı. Yani alt gelir dilimi dediğinizde sadece alt gelir dilimi değil ki onun da içinde yukarı bir doğru mobilizasyon var, bu mobilizasyonu kendi bünyesinde yaşadı. Ve şimdi dünyaya bu sahip olduğu yeni formasyon içinden bakıyor. Bakın, her partinin tabanında bir kentli yerleşik metropol bir çevreyle, daha kırsal alana dönük metropol olmayan evre ikilemi vardır. Türkiye leğinde bakarsak bu kesimler daha fazla kentlileştike daha yüksek gelir dilimlerine sahip oldukça eğitim düzeylerini yükselttikçe, daha Batılılaşma yanlısı olurlar. Seklerleşmenin belli bir formuna kayarlar. Ona cevap veremem çünkü sekülerleşme meselesine ben tamamen farklı açılardan bakan birisiyim. Hani onu parantez içine alırsak... Elbette, elbette, elbette ama esasen daha Batılı, daha seküler, daha normatif yapılar içinde farklı taleplerde bulunan demokrasi bilinci daha gelişmiş farklı arayışlar ve talepler gösteren bir çevredir. Bu şimdi AK Parti'nin bence yaşadığı ana sosyolojik problem budur. Kendi tabanı elbette 2002'deki taban değil bu kadar olaydan geçtikten sonra ve bu kadar toplumsal dönüşüm yaşadıktan sonra ortaya çıkmış olan yeni ama eskiden kopmuş böyle radikal değil. Yeni talepler üreten yeni beklentileri olan bir tabandır. İşte bu kurulan yeni partiler AK Parti tabanındaki bu daha kentli, daha Batılı daha bizi tanımanıza daha seküler çevrenin oyuna taliptir.

Kübra Par: Peki, ciddi bir oran mıdır yoksa AK Parti tabanı içerisinde küçük bir kesim olarak gidiyor.

Hasan Bülent Kahraman: Onu göreceğiz, onu göreceğiz çünkü Türkiye'de bu iş 51-49 olarak gidiyor. Yani bunun, ben bu ayrışmanın bu kavramlar temelindeki ayrışmanın %70'i %30 olduğunu söyleyemem. Birbirine çok yakın unsurlar.

Kübra Par: Geçtiğimiz hafta, geçtiğimiz günlerde daha doğrusu bir başka program yaptım ben. Profesör Doktor Ali arkoğlu ve gazeteci İbrahim Karagln katıldığı programda şöyle bir tablo ortaya ıktı. Türkiye'de aslında Millet İttifakı'yla Cumhuriyet İttifakı'nın arasındaki temel fark, bir tarafın Millet İttifakı'nın Türkiye'deki temel meselenin demokrasi, hukuk, özgürlükler eksikliği olduğunu söylüyor; diğer tarafta özellikle bölgede dışarıdan işte Batı'dan, ABD'den Türkiye'nin karşılaştığı tehditler karşısındaki hep bunu onun için 15 Temmuz'u bir milat olarak görüyor ve gösteriyor, tehditler karşısında bir "milli beka meselesi" olduğunu dolayısıyla bir millilik üzerinden giden Cumhuriyet İttifakı söylemi var. Önümüzdeki süreçte bu iki söylemden hangisi kazanır? Dünya'da da daha milliyetçiliğin yükseldiğini görüyoruz. Türkiye'de de bu taraf mı ağır basar yoksa Batı'ya geri dönmek Avrupa Birliği'yle tekrar bütünleşmek işte özgürlükler demokrasi bunları önem veren bir siyasi talepler mi ağır basar?

Hasan Bülent Kahraman: Şimdi bakın. 2002 senesinde AK Parti iktidara geldi. 2003 yılında Sayın Abdullah Gül Dış İşleri Bakanı idi. Biz Avrupa Birliği'yle bütünleşme yolunda çok önemli bir adım attık. Bununla ilgili birçok anekdotu ben kendilerinden de dinledim. Şimdi neredeyse biz fasılları açıp onları tamamlayıp Avrupa Birliği'nin bir parçası haline gelecektik. Ben, sizinle daha önceki konuşmalarımızda da şunu söyledim. Türkiye'de iki kanat var, öyle çok uç kanatlar gibi değil ama Türkiye III. Selim ki çok ilgi duyduğum bir padişahımız İkinci Mahmut Dönemi'nden beri Batılılaşmayı yaşıyor. Atatürk'ümüz bunun bambaşka bir doruğu ama II. Mahmut Dönemi'nden çok etkilenmiş olmadığını söylemek mümkün değil. Abdülhamit'in ne kadar Batı yanlısı olduğu kişisel hayatında belli Türk müziği çaldırmıyor içeride, operalar oynanıyor vesaire.

Kübra Par: Bugün var mı başka bir Abdülhamit algısı varsa çok gerçeği yansıtmıyor sanırım.

Hasan Bülent Kahraman: Son halifemiz Abdülmecit'in kızları, ortada büyük bir ressam belki Osmanlı resim tarihinin en büyük ressamı yaptığı tablolar Harem'de Goethe, Harem'de Beethoven. Şimdi bu Batılılaşmanın devam eden zincirleri ve bunu son halkası 2003 yılında AK Parti'nin işte siyasal İslamcıdır vesaire denen bir partinin dışarıdaki algısı böyle gelip Türkiye'yi Avrupa Birliği'ne sokma çabası. Şimdi ben, orada bir değişimin olduğu kanısındayım. Türkiye o hamleyle birlikte Batılılaşma sürecinden, döneminden Batılılaşma dönemine geçti. Yani Avrupa'nın bir parçası olmak geriye giderek retrospektif olarak bakarsak bana göre Osmanlı İmparatorluğu zaten bir Doğu Avrupa İmparatorluğu yani bütün kültürel kurumları ile ne zaman Osmanlı İmparatorluğu Avrupa dışı bir imparatorluk olmuş Orta Doğu'ya açıldığı tarih bile besbelli ortada iken şimdi AK Parti bu hamleyi yaptı.

Kübra Par: Peki, AK Parti 2013 sonrasında bu yoldan farklı bir yola geçen, geçtiği söyleniyor buna katılıyor musunuz?

Hasan Bülent Kahraman: İşte onu söyleyeceğim, katılmamak mümkün mü? Yani Batılılaşmadan Türkiye'yi Batılılaşmaya taşırken bence o Parti'nin içinde demin yaptığım analize göre onun kentli o dönemde küreselleşmeyle bütünleşen metropolde yaşayan ve metropol imkânlarını kullanan daha iyi eğitilmiş çocuklarına daha iyi eğitim veren modernleşmenin daha üst skalalarına yerleşmeyi öngören çevresi bunu şiddetle destekledi. Fakat parti henüz Anadolu'daki yerleşik kitlesel desteğine çok muhtaç olduğu, çok ihtiyaç duyduğu için bunların arasındaki çatışma, çarpışma, zıtlama demeyelim ama bunların arasındaki karşı karşıya gelişte manevralarını Anadolu'dan, Anadolu sermayesinden, Anadolu'daki muhafazakârlıktan yana kullandı ve dünyada bu söylediğiniz gelişmelere bağlı olarak da daha otarşik yani her toplumun kendi içine kapanmasını öngören modele kaydı bizde kaydık Avrupa'da kaydık. Bir cümle söyleyeyim sonunda bir yani AK Parti'yle Avrupa'ya dâhil olacakken yine AK Parti marifetiyle Avrupa'yla bugünkü konumunuza geldik. Bu bizim yaşadığımız toplumsal hareketliliğin, bizim yaşadığımız siyaseti belirleyen sosyolojilerin, AK Parti tabanında kristalize olmuş halinin ortaya çıkardığı bir sonuçtur.

Kübra Par: Şöyle özetleyebilir miyiz biz gazeteciler biraz sloganvari konuşmayı seviyoruz.

Hasan Bülent Kahraman: Ben de çok seviyorum.

Kübra Par: Dediniz ki AK Parti 2002'den itibaren Batılılaşmayı Batılaşmaya çevirdi. 2013 sonrasında ise kendi tabanındaki bir tarafın beklentilerinin ağır basmasıyla daha içe kapanmacı bir çizgiye geçti böyle özetleyebilir miyiz?

Hasan Bülent Kahraman: Aynen öyle özetleriz, sadece biz değil bu otarşi dediğimiz Türkiye'nin gene 1930'larda denediği ve bizde şu anda da anti-emperyalist tutum diye zaman zaman ortaya çıkan yaklaşım aslında Avrupa'da da bugün cereyan ediyor. Küreselleşme ne yazık ki o büyük hülyalarını

kaybetti. Biz daha 1990'ların başında daha özgürlükçü, daha demokratik, daha çoğulcu bir dünya olacak derken bütün dünya otarşik, kendi içine kapalı, daha muhafazakâr ve daha milliyetçi hassasiyetlerini öne çıkaran daha popülist siyasetlere yöneldi. Türkiye'de buradan nasibini aldı.

Kübra Par: Burada bir virgül atalım, kısa bir araya gideceğiz. AK Parti'yi uzun uzun konuştuk. Peki, CHP nasıl bir dönüşüm yaşıyor? Bundan sonra CHP nasıl bir yol izler? bunu soracağım kısacık bir aradan sonra.

Kübra Par: Açık ve Net'te Profesör Doktor Hasan Bülent Kahraman'la Türkiye'deki siyasal dönüştürmeyi konuşmaya devam ediyoruz. CHP'yi soracağım dedim aradan önce ama şunu da sorayım şimdi hem dünyada hem Türkiye'de daha içe kapanmacı, milliyetçi hassasiyetlerinin yükseldiği bir dönemden geçiyoruz. Popülist kelimesini siz söylediniz. Dönemselleşme olarak baktığımızda 30'lar sonra 50'ler hep böyle bir içe kapanma, milliyetçilik dönemlerinden tırnak içinde "otoriterlik" dönemlerinden daha liberal daha özgürlüklerin arttığı dönemleri böyle bir döngü var mı? Varsa buradan tekrar öyle bir döngüye geçer mi Türkiye?

Hasan Bülent Kahraman: Şimdi bu circlelar meselesi bilim dünyasının sosyal bilim dünyasını çok ilgilendirmiştir. Schumpeter, bunu "ekonomik döngüler" olarak tarif etti. Türkiye ile ilgili yapılmış olan bazı çalışmalarda Türkiye'deki siyasal yapının diyastolik ve sistolik olduğunu yani genişlemeci ve daralmacı büyük tansiyon, küçük tansiyon gibi cereyan ettiğini söyledi evet şüphesiz...

Kübra Par: Kimileri de darbelerle ilişkilendirir.

Hasan Bülent Kahraman: Oraya girmeyelim o başlı başına bir...

Kübra Par: Tam özgürlükler dönemi sivil siyasetin oturması arkasından darbeyle bölünme ardından tekrar sıkıyönetim...

Hasan Bülent Kahraman: Üstünden zaman geçince Türkiye'nin Abdülaziz döneminden beri devam eden Kuleli Vakası'ndan beri devam eden bu darbelerden neler çektiği 60, 70, 80 sonra 90'ların sonu sonra 2000'lerin ortası yani bunlar maalesef bizim siyasetimizin büyük bir gerçeği ve keşke olmasaydı dediğimiz tek gerçeği benim açımdan. Şimdi bu döngüler önemli ve kuşkusuz tabii büyük bir daralmadan sonra gelişme fakat. Bakın bir şey söyleyeyim şimdi 1959 yılında Berlin Duvarı yapıldı. Berlin Duvarı 1989'da yıkıldı hatta bu daha geri bir tarihte denebilir. Otuz sene bakın 79 yılında dünya yeni sağ, neoliberal politikalarla tanıştı. Thatcher seçildi, sonra Reagan, sonra Özal belki Özal onlardan da önce 79. Biz neredeyiz 2019. Kırk sene ve daha bu süreç kendi iç motivasyonunu muhafaza ederek, momentumunu koruyarak devam ediyor.

Kübra Par: Devam ediyor mu? Yani neoliberal dönemin siz hâlâ 2019 itibariyle devam ettiğini mi söylüyorsunuz?

Hasan Bülent Kahraman: Başta ki şeye geliyoruz, yani tabii ki bunlar son kertede yani,..

Kübra Par: Çünkü 2007-2013 hep onu hep bir kırılma olarak gören bir literatür...

Hasan Bülent Kahraman: Görenler var ama yani sonuç itibariyle bu onun ürettiği bir dönem. Başta da söyledim ben yeni bir dönemin eski dönemin yapı taşlarıyla oluşturulduğuna inananlardan olduğum için bunu da onun bir türü, bir versiyonu, bir çeşidi kabul ediyorum. Yeni sağ neoliberal politikalar kırk senedir kendi içinde dönüştürerek geliyor. Yani 2008'de dünya büyük bir ekonomik kriz geçirdi. Akıl almaz bir kriz geçirdi de ne oldu? Yani 1929 Ekonomik Buhranı'ndan sonra ortaya çıktığı üzere devletçi birtakım politikalar mı meydana geldi? O kadar radikal değil ama bence bugün

karşı karşıya kaldığımız bu otarşi dediğim içe kapanık, daha muhafazakâr, daha sağ tandanslı daha kesinlikle popülist politikalar elbette 2008 krizinden önemli ölçüde etkilendi tıpkı 30'ların 29 Buhranı'ndan etkilenmesi gibi...

Kübra Par: Tek cümle. Buradan bir tekrar değişim olursa ne zaman olur size?

Hasan Bülent Kahraman: O zamanı bilmek mümkün değil bence bu yapı...

Kübra Par: Sonunda mıyız ortasında mıyız?

Hasan Bülent Kahraman: Bence size bir şey söyleyeyim. Karşılıklı etkileşimler bugün dünyanın önceki dönemlerinden çok daha fazla. Eğer toplumların birinde bu saydığımız toplumların birinde o yönde önemli bir hamle meydana gelirse bu değişme olur. Ama gördüğüm şu birçok Avrupa ülkesinde Avrupa ülkesinde hâlâ o momentum devam ediyor ve İtalya'da bile, İspanya'da bile sol hâlâ büyük gerilemeler içinde. Eee şimdi o zaman bunlara bakarak bu iş hemen yarın, öbür gün olacak demek mümkün değil.

Kübra Par: CHP'yi de konuşmak istiyorum program bitmeden, son günlerde sıcak tartışmalar var ama bu tartışmayı şöyle özetleyebiliriz: Deniz Baykal sonrası dönemde CHP'nin bir dönüşüm yaşadığı daha ulusalcı tırnak içinde daha "milli" diyor kimileri, hassasiyetlerden daha liberal çoğunlukçu bir yapıya geçtiği söyleniyor. Kimisi bunu takdir ediyor. CHP'de ki oy artışının bundan kaynaklandığını söylüyor kimisi eleştiriyor. CHP'de ki bu son tartışmaları bu anlamda nasıl görüyorsunuz önümüzdeki süreçte CHP işte bu son seçimde yerel seçimdeki başarıyı daha ileriye taşıyarak, bir iktidar yolunda hamle yapabilir mi? Yoksa bütün bu tartışmalar ve iç çekişmelerle CHP, CHP olarak aynı bantta kalır mı?

Hasan Bülent Kahraman: Şimdi, İşte yazdığımı söylediğim henüz yayınlanmamış "Türkiye'de Modern Siyasetin Oluşumu CHP: 1919-99" kitabında, bunları anlattım. Bu özellikle Baykal sonrası dönüşüm ben o tarihin içinde saat saat kişisel olarak da yaşamış birisiyim. Kesinlikle öyledir, önce Murat Karayalçın'la SHP içinde başlayan, sonra SHP-CHP birleşmesiyle devam eden Baykal sonrası dönemde de yani Baykal'ın CHP'yi yeniden açıp sonradan SHP'yi kapsayarak, iki partinin birleşmesini onu kapsayarak başına geçtiği yeni CHP dönemi Baykal sonrası dönem, bu hassasiyetlerin bence doruğa çıktığı bir dönemdir. Hatta birçok yerde ben onu nitelendirmek için daha ileri tabirlerde kullandım şimdi onlara girmek istemiyorum. Yani eleştirelden ziyade gerçeği adlandıran, saptayan birtakım deyimler. Hatta şu kadarını söyleyeyim o dönemde biraz çok cılız hatta sol değil "solgun" sol değil "soluk" diyordum ben o vakitler. Sonra sosyal demokrasi kavramı tümüyle unutilan bir kavram oldu.

Kübra Par: CHP, bugün sosyal demokrasiyi unuttu mu diyorsunuz yani?

Hasan Bülent Kahraman: Tabii, efendim bugün değil dün de unuttu. Yani ben bir analiz bir çalışma yaptım, bunu da yayınladım. Genel başkanının, meclis konuşmalarını söylem analizine tabi tuttuk binlerce sayfa içinde bir, iki, üç defa falan sosyal demokrasi deniyor. Yani bugün CHP kendisini "sosyal demokrat" olarak tanımlamıyor en fazla "demokrat" olarak tanımlıyor. Hukuktan, hukukun üstünlüğünden, kuvvetler ayrılığından, parlamenter demokrasiden sistemden yana olduğunu söylüyor. Onları bazen netleştiriyor bazen biraz daha flu bırakıyor. O bakımdan ben Cumhuriyet Halk Partisi'nin de bu başta belirttiğim dikotamiler içinde ikilemler içinde ele alınması gerektiğini düşünüyorum.

Kübra Par: Belli ki CHP konuşacağımız yeni bir program daha yapmamız lâzım. Çok üzgünüm maalesef sürenin sonuna geldik ama son cümleleriniz önemliydi neden sosyal demokrasiyi temsili

etmiyor dediniz bunu tekrar başka bir yayında konuşalım izleyicilerimize destek verirlerse. Açık ve Net'in sonuna geldik. Hoşça kalın.

***** Video burada sona eriyor. *****